

BIỆN PHÁP GIÁO DỤC NHẬN THỨC VÀ GIÁ TRỊ SỐNG “TÍCH CỰC - LÀNH MẠNH - HẠNH PHÚC - VĂN MINH” CHO SINH VIÊN KHOA DỰ BỊ DÂN TỘC QUA CÔNG TÁC CỐ VẤN HỌC TẬP

Nguyễn Hoàng Long, Nguyễn Thanh Nhã Trúc, Trần Hoàng Quế Anh, Nguyễn Thị Kim Vân
Khoa Dự bị Dân tộc – Trường Đại học Cần Thơ

Tóm tắt: Cố vấn học tập giữ vị trí then chốt trong việc giáo dục nhận thức và truyền đạt các giá trị sống “Tích cực - Lành mạnh - Hạnh phúc - Văn minh” cho sinh viên. Là người thường xuyên tiếp xúc sinh viên, cố vấn học tập không chỉ là người truyền đạt kiến thức mà còn là hình mẫu về thái độ và hành vi. Các giảng viên có khả năng quan sát, nhận diện và giải quyết các vấn đề tâm lý, xã hội của sinh viên, từ đó có thể hướng dẫn và truyền đạt các giá trị sống giúp các em phát triển tích cực. Vai trò của cố vấn học tập là vô cùng quan trọng trong việc hình thành và củng cố nhận thức về các giá trị cốt lõi, giúp sinh viên hình thành nên nhân cách toàn diện, sẵn sàng hội nhập và phát triển trong xã hội hiện đại.

Từ khóa: Giáo dục, nhận thức, giá trị sống

EDUCATIONAL MEASURES FOR AWARENESS AND LIFE VALUES “POSITIVE - HEALTHY - HAPPINESS - CIVILIZED” FOR STUDENTS OF PRE - UNIVERSITY THROUGH ACADEMIC ADVISING

Nguyen Hoang Long, Nguyen Thanh Nha Truc, Tran Hoang Que Anh, Nguyen Thi Kim Van
School of Pre-university, Can Tho University

Abstract: Academic advisors play a crucial role in educating awareness and conveying the values of “Positive - Healthy - Happiness - Civilized” living to students. As individuals who frequently interact with students, academic advisors are not only knowledge transmitters but also role models in attitude and behavior. Faculty members have the ability to observe, identify, and address the psychological and social issues of students, thereby guiding and imparting life values that help them develop positively. The role of academic advisors is extremely important in shaping and reinforcing awareness of core values, helping students develop a well-rounded personality, and preparing them to integrate and thrive in modern society.

Keywords: Education, awareness, values of life

Nhận bài: 20/05/2025

Phản biện: 18/06/2025

Duyệt đăng: 23/06/2025

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Trong bối cảnh giáo dục ngày càng đòi hỏi sự đổi mới toàn diện, việc kết hợp giáo dục tri thức và giáo dục nhận thức về các giá trị sống là hết sức cần thiết. Sinh viên không chỉ cần được trang bị kiến thức về các môn học cốt lõi mà còn phải phát triển được những giá trị sống tốt đẹp như trung thực, trách nhiệm và tôn trọng người khác. Một nền giáo dục hiện đại cần thúc đẩy cả sự phát triển trí tuệ lẫn tinh thần, qua đó hình thành nên thể hệ công dân toàn cầu biết cân bằng giữa lợi ích cá nhân và lợi ích chung, sẵn sàng đối mặt với thách thức của thế giới hiện đại.

18 tuổi, độ tuổi đang ở giai đoạn chuyển tiếp quan trọng từ thiếu niên sang trưởng thành, với những đặc điểm tâm lý phức tạp. Ở lứa tuổi này, các em thường có sự thay đổi nhanh chóng về cảm xúc và dễ bị ảnh hưởng bởi bạn bè cùng trang lứa. Tính độc lập và tự khẳng định bản thân ngày càng rõ nét, nhưng cũng đi kèm với sự không chắc chắn và lo lắng vượt qua những thách thức của tuổi mới lớn một cách lành mạnh. Biện pháp giáo dục nhận thức và giá trị sống “Tích cực - Lành mạnh - Hạnh

phúc - Văn minh” cho sinh viên khoa Dự bị Dân tộc qua công tác cố vấn học tập giúp sinh viên hình thành về tương lai. Nhu cầu được công nhận và chấp nhận trong nhóm bạn là rất cao. Do đó, giáo dục ở giai đoạn trên cần chú trọng phát triển kỹ năng xã hội, tăng cường sự tự tin và hỗ trợ tâm lý, giúp sinh viên nên nhân cách toàn diện, sẵn sàng hội nhập và phát triển trong xã hội hiện đại.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Một số vấn đề về giá trị sống

Giáo dục giá trị sống trong nhà trường là quá trình hình thành và phát triển ở sinh viên nhận thức đúng đắn, sâu sắc về ý nghĩa của các giá trị sống vừa hướng tới giá trị bản sắc dân tộc vừa có sự kết hợp hài hòa với các giá trị phổ quát nhất của cuộc sống, mang tính chung toàn cầu. Trên cơ sở đó, sinh viên mong muốn và có khả năng áp dụng một cách hiệu quả các giá trị đó vào thực tiễn cuộc sống trong bối cảnh hội nhập quốc tế, giúp chất lượng cuộc sống của cá nhân được nâng lên, đóng góp tích cực hơn vào một thế giới chung tươi đẹp. Giáo dục giá trị sống trong nhà trường

góp phần giáo dục toàn diện cho sinh viên để đáp ứng những đòi hỏi hội nhập quốc tế đặt ra. Định hướng vào bình diện cá nhân song giáo dục giá trị sống trong nhà trường diễn ra thông qua các mối quan hệ giao tiếp giữa giảng viên – sinh viên, giữa sinh viên với nhau; trên nền quan hệ giữa cá nhân và cộng đồng xã hội; đòi hỏi thời gian, mang tính liên tục. Sinh viên không chỉ dừng lại ở nhận thức về ý nghĩa của các giá trị mà các giá trị này còn phải được thể hiện qua hành vi, cử chỉ, qua giao tiếp, hành động... trở thành “nếp sống” của sinh viên, có nghĩa là giáo dục giá trị sống không chỉ hướng người học đến sự hiểu biết mà còn làm được những điều mình hiểu là có ý nghĩa; từ đó đánh giá giáo dục giá trị sống ở sinh viên không chỉ dừng lại ở điểm số cứng nhắc mà còn được thể hiện thông qua khả năng giao tiếp ứng xử; qua lời nói, hành động, thông qua sự lan tỏa ảnh hưởng của “nếp sống” cá nhân sinh viên tới bạn bè, những người xung quanh...

2.2. Biện pháp thực hiện

2.2.1. Biện pháp 1. Trực quan hóa giờ sinh hoạt cố vấn học tập để truyền tải những giá trị sống lành mạnh cho sinh viên

Biện pháp được thực hiện nhằm cải thiện hiệu quả truyền đạt và nâng cao nhận thức của sinh viên về các giá trị sống “Tích cực - Lành mạnh – Hạnh phúc - Văn minh”. Qua việc sử dụng các hình ảnh, video và số liệu thống kê, sinh viên có thể quan sát trực quan và thấu hiểu sâu sắc hơn về tác hại của những thói quen xấu cũng như lợi ích của lối sống lành mạnh.

Trực quan hóa giờ sinh hoạt chủ nhiệm là một biện pháp cần thiết để giáo dục nhận thức và giá trị sống “Tích cực - Lành mạnh – Hạnh phúc - Văn minh” cho học sinh. Thông qua việc sử dụng các tư liệu hình ảnh, video và số liệu thống kê, giảng viên có thể minh họa cụ thể, sinh động các hành vi và lựa chọn lành mạnh, từ đó giúp sinh viên dễ dàng liên hệ, hiểu sâu và nhận thức được tầm quan trọng của việc áp dụng những giá trị này vào đời sống. Điều này không chỉ giáo dục sinh viên về mặt lý thuyết mà còn thúc đẩy sinh viên hình thành thái độ tích cực, trách nhiệm với bản thân và xã hội.

Để trực quan hóa giờ sinh hoạt cố vấn học tập, giảng viên có thể áp dụng nhiều hình thức hiệu quả như sử dụng các bản trình chiếu PowerPoint với hình ảnh, biểu đồ và số liệu thống kê sinh

động, sử dụng các video, poster, mô hình tương tác, trò chơi giáo dục,...

Ví dụ: Để nói về chủ đề Vì một cuộc sống lành mạnh, tác giả đã sưu tầm và sử dụng các hình ảnh, video kết hợp thông tin số liệu về một số tình trạng, thói quen sống thiếu lành mạnh để sinh viên quan sát và thảo luận.

VD <https://www.youtube.com/watch?v=UmmT750?si=1qSyc099pJMp8rP3>
Video về những tác hại sức khỏe từ thói quen thức khuya của các bạn trẻ

Với video liên quan đến tác hại của thói quen thức khuya, tác giả cũng đã cung cấp một số thông tin, số liệu thống kê thực tế cho sinh viên như sau: “Theo Báo Thanh Niên, tỷ lệ người có thói quen thức khuya bị suy giảm trí nhớ cao gấp 5 lần so với người bình thường không có thói quen thức khuya. Cũng theo báo này, trong cuộc khảo sát có sự tham gia của 80 trường học trên toàn quốc với 2.182 học sinh, sinh viên (HSSV), trong đó có 11 trường THCS, 29 trường THPT và 40 trường ĐH, CĐ; tỷ lệ HS (từ 11 - 17 tuổi) chiếm 60%, còn lại 40% là SV (từ 18 - 23 tuổi). Thực trạng khảo sát cho thấy số lượng HSSV thức khuya đang ở mức báo động. Cùng với đó, nghiên cứu về giấc ngủ được thực hiện tại Bệnh viện Brigham & Women (Boston) đã chỉ ra, người thường xuyên thức khuya tăng nguy cơ mắc bệnh tim gấp 39% so với người ngủ đủ giấc. Mặt khác, mỗi lần thay đổi thói quen ngủ thì tỉ lệ mắc bệnh tim lại tăng lên 11%...”

Đối với những hình ảnh có liên quan đến thói quen sử dụng thức ăn nhanh trong cuộc sống hiện đại, tác giả cũng đã cung cấp cho học sinh những thông tin cụ thể như: “Theo phân tích của Viện thực phẩm về dữ liệu từ Cục Thống kê Lao động: Giới trẻ đã chi khoảng 45% số tiền dành cho thực phẩm vào thức ăn nhanh. Điều này cho thấy sự gia tăng đáng kể trong thói quen sử dụng thức ăn nhanh trong đời sống hàng ngày của các bạn trẻ. Mặc dù thức ăn nhanh mang đến sự tiện lợi cho cuộc sống, song, chúng cũng tiềm ẩn rất nhiều tác hại, gây ảnh hưởng lớn đến sức khỏe con người...”

Sau khi áp dụng biện pháp, học sinh không chỉ hiểu sâu hơn về các tác hại của lối sống không lành mạnh mà còn bắt đầu thể hiện ý thức cao hơn trong việc lựa chọn lối sống khỏe mạnh. Sinh viên đã bày tỏ sự quan tâm và thảo luận sôi nổi về các vấn đề được trình bày, tương tác tích cực và mong muốn thực hiện những thay đổi cá nhân để cải thiện sức khỏe và chất lượng cuộc sống.

Điểm mới trong biện pháp trực quan hóa giờ sinh hoạt cổ vấn học tập là việc tích hợp các công cụ truyền thông đa phương tiện để minh họa sinh động các vấn đề sức khỏe liên quan đến lối sống. Sự kết hợp giữa hình ảnh, video và số liệu thống kê không chỉ giúp nội dung trở nên dễ hiểu và thu hút hơn mà còn tạo điều kiện cho sinh viên tương tác trực tiếp với các thông tin, qua đó nâng cao hiệu quả giáo dục. Điều này khuyến khích sinh viên tiếp thu thông tin một cách chủ động, từ đó chủ động tham gia vào quá trình học tập và thảo luận.

2.2.2. Biện pháp 2. Vận dụng hiệu quả phương pháp sắm vai trong công tác cổ vấn học tập giúp sinh viên hiểu rõ hơn về lối sống tích cực, hạnh phúc

Việc áp dụng phương pháp sắm vai trong công tác chủ nhiệm nhằm mục đích giúp sinh viên hiểu rõ và thực hành các giá trị sống một cách chân thực và sâu sắc. Thông qua việc xử lý các tình huống cụ thể, sinh viên không chỉ được tiếp cận với lý thuyết mà còn có cơ hội áp dụng những bài học vào thực tiễn, qua đó phát triển kỹ năng xã hội và nhận thức về trách nhiệm cá nhân.

Việc vận dụng phương pháp sắm vai cho phép sinh viên trải nghiệm và thực hành các tình huống thực tế, từ đó giúp sinh viên hiểu sâu sắc hơn về các giá trị và hành vi xã hội tích cực. Qua đó, sinh viên không chỉ học được cách xử lý các vấn đề một cách công bằng và dân chủ mà còn phát triển kỹ năng giải quyết xung đột và hiểu biết về sự đa dạng trong xã hội.

Ví dụ: Đề nói về chủ đề: Xây dựng lớp học tích cực - hạnh phúc - văn minh, tác giả tiến hành chia nhóm và tổ chức cho các nhóm sắm vai xử lý các tình huống nhằm thực hiện mục tiêu xây dựng lớp học tích cực – hạnh phúc.

Một số tình huống có thể đặt ra, như sau:

Tình huống: Trong lớp học, một học sinh cảm thấy bị bắt nạt bởi một nhóm học sinh khác vì có quan điểm khác biệt. Yêu cầu các em sinh viên vào vai những người bạn, giáo viên, và nhân viên hỗ trợ tâm lý để thảo luận về cách thức can thiệp hiệu quả nhất, thể hiện sự hỗ trợ và bảo vệ quyền lợi cá nhân của học sinh bị ảnh hưởng.

Tình huống: Nhà trường đang cân nhắc áp dụng một chính sách mới để giảm thiểu rác thải nhựa trong trường. Tuy nhiên, điều này có thể gây bất tiện cho một số học sinh và phụ huynh. Các em sinh viên sẽ vào vai hội đồng học sinh, giáo viên, và phụ huynh để thảo luận và phát triển một chính

sách thân thiện với môi trường mà vẫn công bằng và thuận tiện cho tất cả mọi người trong trường.

Sau khi thực hiện phương pháp sắm vai, sinh viên đã có thể hiểu sâu và cảm nhận được tầm quan trọng của việc xây dựng lớp học tích cực, hạnh phúc và văn minh. Các em trở nên tích cực hơn khi được tham gia vào các tình huống thực tế, nhận ra giá trị của lớp học hạnh phúc và sự cần thiết của việc mỗi cá nhân đóng góp vào việc hình thành một trường học hạnh phúc.

Điểm mới của phương pháp sắm vai này là sự kết hợp giữa lý thuyết và thực hành trong một hoạt động, giúp học sinh không chỉ nghe và ghi nhớ mà còn được trải nghiệm và thể hiện các giá trị xã hội một cách thực tế. Qua đó, sinh viên không chỉ học được cách thức xử lý tình huống mà còn phát triển kỹ năng phản biện và đưa ra quyết định dựa trên các giá trị công bằng và dân chủ. Phương pháp này làm cho việc học trở nên sinh động và đa dạng hơn, khuyến khích sự sáng tạo và tư duy phê phán trong giới trẻ.

2.2.3. Biện pháp 3. Tạo điều kiện cho sinh viên tự do sáng tạo và phát triển kỹ năng xã hội qua các hoạt động trải nghiệm thực tế vì cộng đồng

Mục đích của biện pháp này không chỉ giúp học được cách tổ chức và làm việc nhóm một cách hiệu quả mà còn phát triển kỹ năng xã hội và trách nhiệm cộng đồng. Các em cũng được trải nghiệm tầm quan trọng của việc đóng góp cho xã hội, qua đó thấm nhuần giá trị nhân văn và tinh thần yêu nước, từng bước hình thành nên nhân cách toàn diện.

Thông qua những trải nghiệm thực tế vì cộng đồng, sinh viên không chỉ tiếp thu kiến thức lý thuyết mà còn thực hành và hiểu sâu sắc hơn về trách nhiệm xã hội, lòng nhân ái và tinh thần đồng đội. Những hoạt động này giúp sinh viên phát triển kỹ năng xã hội, cảm nhận được giá trị của sự đóng góp và xây dựng cộng đồng, từ đó hình thành nên thái độ sống tích cực và lành mạnh.

Ví dụ: Đề nói về chủ đề Đền ơn đáp nghĩa

Cổ vấn học tập phối hợp với Đoàn thanh niên Khoa tổ chức những chuyến về nguồn cho sinh viên. Sau hoạt động, sinh viên và giảng viên cùng đúc kết những bài học quý giá, nâng cao tinh thần gắn kết cộng đồng và trách nhiệm xây dựng, bảo vệ đất nước.

Sau khi thực hiện biện pháp, sinh viên đã thể hiện sự thay đổi tích cực trong nhận thức và thái độ. Các em đã hiểu rõ hơn về các giá trị sống “Tích

cực - Lành mạnh – Hạnh phúc - Văn minh”, phát triển tinh thần trách nhiệm và lòng nhân ái. Sinh viên trở nên chủ động, tích cực hơn trong việc tham gia hoạt động cộng đồng, thấy được tầm quan trọng của việc đóng góp và xây dựng xã hội.

Điểm mới của biện pháp là việc kết hợp giữa giáo dục lý thuyết và thực hành thông qua các hoạt động trải nghiệm thực tế vì cộng đồng. Thay vì chỉ học qua sách vở, sinh viên được tham gia trực tiếp vào các hoạt động có ý nghĩa, giúp sinh viên hiểu sâu sắc hơn về các giá trị sống. Biện pháp không chỉ khuyến khích sự sáng tạo và phát triển kỹ năng xã hội mà còn thúc đẩy tinh thần trách nhiệm, sự chủ động và tích cực trong việc đóng góp cho cộng đồng, từ đó giúp học sinh hình thành nhân cách toàn diện và sống có trách nhiệm.

III. KẾT LUẬN

Giáo dục nhận thức và giá trị sống Tích cực -

Lành mạnh – Hạnh phúc - Văn minh cho sinh viên qua công tác cố vấn học tập đã mang lại những kết quả tích cực và đáng khích lệ. Qua việc triển khai các biện pháp như trực quan hóa, vận dụng phương pháp sắm vai, tạo điều kiện cho sinh viên tham gia các hoạt động trải nghiệm thực tế vì cộng đồng đã giúp sinh viên phát triển toàn diện hơn về nhận thức và giá trị sống. Sinh viên không chỉ cải thiện về mặt nhận thức mà còn phát triển toàn diện về kỹ năng xã hội, trở thành những công dân tích cực và có trách nhiệm trong tương lai. Góp phần nâng cao chất lượng giáo dục và phát triển toàn diện cho sinh viên. Tất cả sẽ giúp chúng ta đạt được mục tiêu xây dựng một môi trường học tập tích cực, lành mạnh, dân chủ và văn minh, góp phần xây dựng lớp học hạnh phúc, trường học hạnh phúc, đáp ứng yêu cầu của thời đại và góp phần xây dựng một xã hội phát triển bền vững.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2018), *Chương trình giáo dục phổ thông mới*, Nhà xuất bản Giáo dục Việt Nam.
2. Nguyễn Thị Minh Thủy (2017), *Phương pháp giảng dạy tích cực: Lý thuyết và thực hành*, Nhà xuất bản Đại học Sư phạm.
3. Trần Thị Lệ Thủy (2019), *Kỹ năng làm việc nhóm cho học sinh trung học phổ thông*, Nhà xuất bản Giáo dục Việt Nam.
4. Phạm Văn Sơn (2015), *Giáo dục giá trị sống và kỹ năng sống cho học sinh phổ thông*, Nhà xuất bản Đại học Quốc gia Hà Nội.
5. Lê Văn Hào (2016), *Phương pháp sắm vai trong giảng dạy giá trị sống*, Tạp chí Giáo dục, Số 350, trang 45-50.
6. Nguyễn Thị Thanh Hà (2020), *Trải nghiệm thực tế trong giáo dục: Lý thuyết và ứng dụng*, Nhà xuất bản Giáo dục.
7. Vũ Thị Lan Anh (2021), *Phát triển kỹ năng xã hội cho học sinh thông qua hoạt động ngoại khóa*, Tạp chí Giáo dục, Số 378, trang 60-65